

[Freddy Madsen]

Jeg synes, det er rigtigt at fremdrage den side af sagen, for i virkeligheden er det sådan, at ude i det private erhvervsliv gælder der helt andre og strammere regler for de ansattes muligheder for at ytre sig. Jeg tænker såmænd ikke bare på de højere funktionærer, som man under påberøbelse af forretningshemmigheder og den slags giver mundkurv på. Man kan diskutere, hvor hårdt og hvor groft det er. Men det gælder over for alle ansatte, arbejdere og funktionærer. Der foreligger adskillige eksempler på, at man ikke alene forhindrer dem i at ytre sig om forretningshemmigheder eller om firmaets interne forhold, men man forhindrer dem også i at ytre sig om noget så elementært som deres egen arbejdssituation og deres egne arbejdsforhold. Det har der været ført en række sager om, som også fagbevægelsen har ført frem, og det fortæller noget om de kår, ytringsfriheden har på dette område.

Derfor synes jeg alligevel, at det er udmærket, at det radikale venstre har rejst forespørgslen om de offentligt ansatte, først og fremmest fordi det kan bidrage til, at vi får en diskussion om de ansattes ytringsfrihed i al almindelighed, men også fordi vi vel har større mulighed for at øve indflydelse og pres på statsmagten, selv om det er nogle af de samme forhold, der gør sig gældende, for at forhindre nogle af de værste vildskud, som kan findes på dette område.

Der har i debatten været fremdraget forskellige ting. Man forsikrer fra finansministerens side – og det er gået igen fra andre sider – at i princippet har de offentligt ansatte ytringsfrihed, det er alene begrænset af tavshedspligten, siger man. Nu viser alle de ting, der har været fremdraget på forskellige leder, at begreberne imellem, hvad der er tavshedspligt, og hvad der er ytringsfrihed, er overordentlig flydende og svære at fortolke. Vi har jo eksemplet fra Århus sidste år, hvor man fra politimyndighedens side forlangte oplysninger udleveret fra socialkontorerne, og hvor man ikke sagde, at de offentligt ansatte havde tavshedspligt, men sagde, at nu måtte de bryde deres tavshedspligt. Det viser, at alt efter, hvad det er for en situation, man er i, er begreberne noget flydende og noget elastiske, noget, som man kan trække den ene og den anden vej.

Men det er klart, at når det kommer til afgørelser på disse områder, hvor det direkte

skal fortolkes, om den pågældende embedsmand har overtrådt sin tavshedspligt eller fremsat direkte usandfærdige påstande, så har man mulighed for at få domstolene til at afgøre sagen, og derigennem kommer der en vis offentlighed ind i det. Derfor er det måske ikke det, der er det mest afgørende problem i denne forbindelse. Jeg tror, det er et helt andet problem, nemlig det, der har været talt om fra forskellige sider, det, der kaldes for de maskerede sanktioner.

Dér vil jeg gerne – som det har været gjort tidligere – drage Bent Nylocke Jørgensens artikel i Juristen & Økonomen fra den 15. december 1978 ind i det og citere et afsnit, hvor han siger:

»Problemet er derimod udtalelser, der er ubekvemme eller ubehagelige for politikerne eller tjenestemandens overordnede, men som ligger inden for de formelle grænser for ytringsfriheden. Her vil der normalt ikke blive ført retssager, men hvis der uden retsafgørelse alligevel er mulighed for reaktioner, der af tjenestemanden vil blive følt som ubehagelige sanktioner, er den reelle ytringsfrihed truet.

Jeg mener, at sådanne reaktionsmuligheder foreligger. De bruges formentlig ikke ofte, men det er ikke afgørende. Alene bevidstheden om, at de eksisterer, er nok til, at de fleste offentligt ansatte, der føler trang til at udtale sig, underkaster sig en selvrens.

Jeg tror dog ikke, at det subjektivt af mange opleves som selvrens.

Det er svært at leve i længere tid med bevidstheden om, at man har underkastet sig en selvrens. Det er også svært for de fleste at leve i holdningsmæssig opposition til det miljø, de færdes i. Almindelige psykologiske mekanismer kombineret med den »opdragelse« eller tilpasningsproces, som de fleste offentligt ansatte udsættes for fra den første ansættelsesdag, vender formentlig den enkeltes billede af situationen til noget, der opleves positivt, nemlig loyalitetsfølelse eller det mere autoritært klingende korpsånd.«

Jeg synes, at det er overordentlig vigtigt – og derfor tog jeg dette lidt lange citat – at drage denne side af sagen stærkt frem i forgrunden, for efter min mening er det ikke så meget de åbne sanktioner, dem, man kan se, som f. eks. – og jeg bliver nødt til på trods af hr. Melchior's anbefaling konkret at nævne den – Merklinsagen, altså hvor man konkret får tingene frem i billedet, og hvor jeg har